

Sürdürülebilir Turizm Kalkınması Kavramının Ayder'in Yerel Turizm Paydaşlarınca Değerlendirilmesi

*Beyza ADIGÜZEL^a

^aGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü

Anahtar Kelimeler

Özet

Sürdürülebilir Turizm Kalkınması, Turizm Paydaşları, Ayder

Ayder'in doğal, kültürel ve sosyal değerleri turizm faaliyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle turizmde çevresel ve sosyo-kültürel sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması bölge için büyük önem teşkil etmektedir. Diğer yandan Ayder konumu itibarıyla koruma ve yatırım temelli farklı statülere sahiptir; bu durum turizm merkezi ilan edilen bölgede paydaşların turizm sürecine katılımının önemini arttıran bir faktördür. Konuyla ilgili diğer bir önemli faktör de sürecin ve planlamasının temelini iyi anlaşılabilmesidir. Bu bağlamda çalışma kapsamında sürece dahil olan 29 paydaşla derinlemesine mülakat yapılarak "sürdürülebilir turizm kalkınması" kavramından ne anladıklarının cevabı alınmıştır.

Keywords

Abstract

Sustainable Tourism Development, Tourism Stakeholders, Ayder

Natural, cultural and social values of Ayder are the basements of tourism activities. For this reason, providing natural, socio-cultural sustainable development of tourism have great importance. On the other hand, Ayder has different statuses due to its location; it is the factor increasing the importance of stakeholders to attend tourism in the region which declared as tourism center. Another important factor about the situation is to understand the process and its planning basements well. In this context, 29 stakeholders who attending process are interviewed deeply and gotten answers of what they understand from "sustainable tourism development" notion within the research.

---

*Sorumlu Yazar: Beyza ADIGÜZEL, beyzahatirnaz@gazi.edu.tr

GİRİŞ

Çevre sorunlarının gözle görülür hale gelmesi, doğanın sonsuz kaynak olduğu algısını yıkmış ve ekonomik devamlılığın sağlanabilmesi için doğal kaynak tasarrufu sistemi geliştirilmesi gerekmiştir. Asıl hedefin ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması olması, kaynak çeşidi ayırımı yapmaksızın kaynak sürdürülebilirliğini esas alan neoklasik görüşlerin sürdürülebilir kalkınma sürecine dahil olmasına sebebiyet vermiştir (England, 2000:425-426; Geldrop ve Withagen, 2000:445 – 446). Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma ile ilgili yapılan ilk tanımlamalar ya çok genel ya da ekonomik ve sosyal veya ekonomik ve ekolojik kalkınma gerekliliklerini ayrı ayrı içeren tanımlamalardan oluşmaktadır. Kavram ile ilgili yeni görüşler ortaya atıldıkça fikirler sentezlenmiş ve yeni karmaşık tanımlamalar ortaya atılmıştır. Pearce ve Atkinson'a göre sürdürülebilir kalkınma 'kişi başı gelirin yükseldiği, sağlık ile ilgili gelişmelerin görüldüğü, eğitim alanında başarılı olunan, gelir dağılımında adil davranılan ve temel hak ve özgürlüklere sahip olunan' bir sistemi ifade etmektedir (Pearce ve Atkinson, 1998: 252).

Sürdürülebilir kalkınma kavramının en kabul gören tanımı; 'gelecek nesillerin haklarını gasp etmeden bugünün ihtiyaçlarının karşılanmasını temel alan bir kalkınma biçimidir' şeklinde yapılmıştır (World Commission on Environment and Development, 1987: 3). Tanımlama ile sürdürülebilir kalkınma kavramının genel çerçevesi ve temel hedefi belirlenerek ihtiyaç kavramı ile dünyada var olan fakir ülke ve bölgelerin yaşamsal ihtiyaçlarının giderilmesine öncelik verilmesi gerekliliğine vurgu yapılmış, doğanın mevcut ve gelecekteki ihtiyaçları karşılamadaki sınırına dikkat çekilmiştir.

Uzun yıllar boyu yapılan küresel çevre toplantıları ve yine küresel bazda yapılan anlaşmalar, ülkelerin kabul edilen sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik etkin girişimlerde bulunmalarını sağlayamamıştır. Bu durum düşünce kalıplarının değişmesi gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Sachs (2014 (a)) sürdürülebilir kalkınmayı; "ekonomik, sosyal, teknolojik, üretim sistemleri, finansal sistemler ve daha önce hiç tecrübe edilmemiş olan iklim değişikliği gibi ortak paylaşımları olan ve bu paylaşımlarla birbirine bağlanmış dünyanın ihtiyaçlarını anlama sürecidir," şeklinde tanımlamıştır. Yaşanan yıkımlar sosyal içerikli de olsa ekolojik içerikli de olsa yapılması gereken gerçek anlamda sürdürülebilir kalkınma fikrinin benimsenmesi ve uygun politikaların oluşturulmasıdır; asıl ve öncelikli yapılması gereken sürdürülebilir düşünmeyi

öğrenmektir. (Sachs, 2014(a)). Bu yorumla birlikte sürdürülebilir kalkınma, direkt bir kalkınma reçetesi olmanın yanında dünyaya dair tüm gerçekliklere dahil edilebilecek bir düşünme pratiği olarak nitelendirilmelidir.

“Sustainable Development Solutions Network” (Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı) yayınladıkları raporlarda sürdürülebilir kalkınma kavramının çerçevesini şu şekilde belirlemiştir (2012; 2014)

Ekonomik Kalkınma ve Fakirliğin Sona Erdirilmesi; dünya üzerindeki tüm yaşamlarda sefaletle son verecek bir ekonomik kalkınmanın sağlanmasını ifade etmektedir.

Sosyal Katılım; yoksullukla mücadele amacıyla insan hakları, eşit şartlar altında yaşam, siyasi özgürlük ve hür irade fırsatlarının sunulabilmesi durumlarını ifade etmektedirler (Telfer ve Sharley, 2008: 35).

Çevresel Sürdürülebilirlik; insan varlığının devam edebilmesi için kirliliğin önlenmesi ve yaşamın devam edebilmesini sağlayacak doğal kaynakların mevcut ve gelecek nesiller için varlığından kesin olarak bahsedilebilmesini (UNDESA, 2002; Hughes and Johnston, 2005) ve ekolojik denge ve çeşitliliğin sağlanmasını (Kettner vd, 2006) ifade etmektedir.

İyi Yönetim ve Kişisel Güvenlik; hükümetler, iş kolları ve sivil toplum kuruluşlarının şeffaflık, hesap verebilirlik esasları doğrultusunda oluşturulan ve tüm paydaşların sürece katılmasını özendirecek bir yapı oluşturmayı (Sachs, 2014(b)) ile barış ve güven ortamının oluşturulmasını (Sustainable Development Solutions Network, 2012) ifade etmektedir.

UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) iyi yönetimin sürdürülebilir kalkınmaya olan katkılarını üç maddede özetlemiştir (Hope, 2005: 300);

- Politik özgürlük ve kişilerin hayatlarını şekillendiren konularda karar alma sürecine katılım temel insan hakkıdır.
- İyi yönetimler insanların ekonomik ve politik kaos ortamlarından korunmasına yardımcı olmaktadır.
- İyi yönetimler sürdürülebilir kalkınmaya vatandaşlarına büyüme, refah sağlayıcı kanunlarda etkilerinin olması ve önceliklerini belirtmeleri için yetki paylaşımı yaparak katkı sağlayabilmektedir.

Sürdürülebilir Turizm Kalkınması

Sürdürülebilir turizmin niteliksel olarak varlığından bahsedebilmek için var olan yapının kalite, süreklilik ve denge unsurları üzerine kurulmuş olması gerekmektedir. Bu tanımla içerisinde ele alınan kavramlar şu şekilde açıklanabilmektedir (Bulin vd, 2012);

- Kalite; turizmin sürdürülebilirliğinin yerel halkın refahı ve doğal hayatın varlığı dikkate alınarak sağlanması ziyaretçilerin yaşayacakları tecrübeden daha önemli ve değerlidir.
- Süreklilik; sürdürülebilir turizm temel doğal kaynaklar, yerel kültür ve yerel halkın gelenek göreneklerinin devamlılığı sağlanmadan varlığını devam ettiremez.
- Denge; sürdürülebilir turizm, turizm sektörü, çevreciler ve yerel halk arasında bir denge kurmayı hedeflemek durumundadır.

Dünya Turizm Örgütü sürdürülebilir turizmi, turizm kalkınması açısından şu şekilde tanımlamaktadır (WTO, 1998: 21);

"Hizmet sunulan turistlerle yerel halkın ihtiyaçları karşılanırken; kültürel bütünlük, hassas ekolojik süreçler, biyolojik çeşitlilik ve yaşamsal destek sistemlerinin devamının sağlanması ve korunması koşuluyla gelecekte var olacak işletmelerin ekonomik, sosyal ve estetik açıdan tatmin edici bir şekilde kaynak imkanlarının zenginleştirilmesidir."

Oluşturulan kaynak yönetim planlarında kültürel entegrasyon, ekolojik çevre, biyolojik çeşitlilik ve yaşamsal sistemler desteklenirken, ekonomik, sosyal ve estetik kaygıların da giderilmesi hedeflenmektedir (WTO, 1998: 22).

Bu aşamada sürdürülebilir turizm ile sürdürülebilir turizm kalkınmasının farklı kavramlar olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Sürdürülebilir turizm, turizm endüstrisinin bir bileşenine işaret ederken sürdürülebilir kalkınma ile birlikte ele alınan turizm ise gerekli politik bağlılık, özel organizasyonların katılımını da içeren yapılardan oluşmaktadır (Bulin vd, 2012). Sürdürülebilir turizm, bir turizm türünün bir bölgede belirlenen bir dönem içinde varlığına devam edebilmesini sağlaması anlamına gelirken, sürdürülebilir turizm kalkınması belirli bir alanda yürütülen turizm faaliyetlerinin belirli bir zaman içerisinde var olmaya devam edecek şekil ve miktarda, bölgedeki kalkınma girişimlerini ve yürütülen diğer faaliyet ile süreçlerin refahını engellemeyecek düzeyde yürütülmesidir

(Butler, 1993: 29). Diğer bir deyişle sürdürülebilir turizm, turizmin devamlılığına odaklanmaktadır ve kalkınmaya destek olma gayesi taşımamaktadır. Sürdürülebilir turizm kalkınması ise daha geniş anlamda turizmi kalkınma sürecinin bir kolu olarak görmektedir ve yerel halkın kalkınması başta olmak üzere yerel kalkınmanın yolunun açılmasının ifade edilmesidir.

Sürdürülebilir turizm kalkınmasının sağlanabilmesi için etkin çözüm önerilerinin belirlenmesi kadar, bu önerileri hayata geçirebilecek, ekonomik kalkınmayı sağlarken, adil iş dağılımı, toplumsal huzur, kişisel güvenlik, kişisel hak ve özgürlükleri de sağlamaya yönelik politikalar geliştirecek, doğaya ve doğanın korunmasıyla ilgili taleplere duyarlı yönetimlerin bulunması da büyük önem arz etmektedir. Bu aşamada paydaşların ve paydaş işbirliklerinin önemi de ortaya çıkmaktadır.

Turizm Paydaşları

Paydaş Teorisi'ni stratejik yönetime kazandıran Freeman (1984) paydaşı; örgütün hedeflerine ulaşmasını etkileyecek veya bundan etkilenecek tüm grup ve kişiler olarak nitelendirmektedir (Freeman, 1984, 25). UNWTO turizm destinasyonlarındaki paydaşları turizm çalışanları, yerel yönetimler, medya olarak ele almıştır. Buna ek olarak ilgi grupları, bireyler ve yerel halkı da paydaş olarak tanımlamıştır (Macbeth, Burns, Chandler, Revitt, & Veitch, 2002). Timur ve Getz (2008) ise ele aldıkları çalışmalarında işletmelerin ve destinasyonların paydaşları kendi niteliklerine göre değişkenlik gösterebildiğinden bahsetmişlerdir (458).

Paydaş kuramı işletmelerin temel amacına ve bu amaçlar doğrultusunda paydaşlara ne gibi görev ve sorumluluklar verilmek zorunda olduğuna odaklanmıştır (Freeman, Wicks ve Parmar, 2004: 364). Araştırmanın amacı itibarıyla seçilen destinasyonun paydaşları destinasyonu etkileyen ve etkilenen kişi ve kurumlardan seçilmiştir.

Çıracı vd. (2008) ise bir turizm destinasyonunun örgütlenmesinde önemli paydaşları Çizelge 1'de gösterilen şekilde kademelendirmişlerdir.

Çizelge 1: Destinasyon Örgütlenmesinde Önemli Paydaşlar

Merkezi Kademe Paydaşlar	Kültür ve Turizm Bakanlığı Çevre Bakanlığı Ulaştırma Bakanlığı Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
Merkezi Yerel Kademe Paydaşlar	Valilikler İl Özel İdareleri İl Turizm Müdürlükleri İl Müze Müdürlükleri Kaymakamlıklar Muhtarlıklar
Yerel Merkezi Kademe Paydaşlar	Büyükşehir Belediyeleri
Yerel Kademe Paydaşlar	İlçe Belediyeleri Belde Belediyeleri
Sivil Toplum Kuruluşları/Odalar	İlgili Meslek Odaları İlgili Vakıf ve Dernekler Sanayi ve Ticaret Odaları
Yatırımcı/Girişimci/Özel Sektör	Yatırımcılar Özel Sektör Kuruluşları

(Aktaran: Ayaz, 2012: 76)

Araştırma Deseni

Araştırma kapsamında Çıracı vd (2008) paydaş sınıflandırması temel alınmış ve Turizm Müdürlüğü ile derinlemesine mülakat yapılmasının ardından bölgede turizm kalkınmasını etkileyen paydaşlarla ilgili fikir alınmıştır. Bu yönüyle araştırmada örneklem amaçlı (Lincoln ve Guba, 1985) ve kartopu (Patton, 1990) örneklemelerin gereğine göre belirlenmiştir. Bölgesel ve yerel görüşlerin en geniş açıdan elde edebilmek adına yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, turizm işletmeleri, akademisyenler ve medya temsilcileri araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmacıları kendi doğal ortamlarındaki olguları insanların olaylara verdiği anlamlar açısından anlamlandırmaya çalışması ve yorumlaması (Denzin ve Lincoln, 2011: 3) nedeniyle araştırma kapsamında nitel yöntemlerle yürütülmüştür. Araştırma paydaşların dahil oldukları durumla ilgili algılarını değerlendirmesi açısından bir durum analizidir. Durum analizi, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen, birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984: 23; Patton, 1990:384; Yıldırım ve Şimşek, 2005:277).

Mevcut durumu ortaya koyabilmek adına araştırmanın temel sorunsalı şu şekilde belirlenmiştir;

Ayder'in sürdürülebilir turizm kalkınması sürecine dahil olan paydaşlar "sürdürülebilir turizm kalkınması" kavramını nasıl algılamaktadırlar?

Bu soruya cevap alabilmek adına paydaşlarla yüz yüze derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar 2015 yılının Mayıs Ayı'nda yapılmış ve her biri yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Araştırmanın güvenilirliğinin artırılabilmesi açısından görüşmeler esnasından ses kaydı (Creswell, 2013: 253) temin edilmiştir. Elde edilen cevaplar ilk aşamada kişisel görüşlere yer verilmeden direkt olarak sunulmuş (Lincoln, Lynham ve Guba, 2011) ve kodlanan cevaplar bu alanda uzman kişilerin görüşüne sunulmuştur (Lincoln ve Guba, 1985). Bu sayede araştırmada "yansızlık" sağlanarak güvenilirliğinin artırılması ve etik ilkelere uygunluğu hedeflenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda turizm paydaşlarının çeşitliliğini arttırabilmek adına ilk aşamada *maksimum çeşitlilik örneklemesine* (Sandelowski, 1995) gidilmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın evreni Ayder ve çevresinde turizm süreciyle ilgili ve sorumlu tüm turizm paydaş grupları olarak belirlenmiştir. Bu gruplar; kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, uzmanlar, medya organları olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın ilk aşamasında en yetkili kamu kurumu olarak görülen Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile görüşülmüştür. Araştırmanın bu aşamasında *kartopu örneklemeye* (Patton, 1990) gidilerek; hem Rize İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden hem de bölgede sürdürülebilir turizm kalkınması ile ilgili çalışan uzmanlardan görüş alınmış ve görüşülmesi gereken paydaşlar bu kişilere paydaş grupları üzerinden sorulan "Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi tavsiye edersiniz?" (Patton, 1987: 56) sorusuna verilen cevap neticesinde görüşülecek paydaşlar araştırmaya dahil edilmiştir.

Çizelge 2: Katılımcı Profili

Katılımcı Kodu	Katılımcı Profili
<i>Kamu Kurumları</i>	
1. KAMU1	Rize Valiliği
2. KAMU2	Çamlıhemşin Belediyesi
3. KAMU3	Çamlıhemşin Kaymakamlığı
4. KAMU4	Rize Orman ve Su İşleri Müdürlüğü
5. KAMU5	Rize İl Kültür Turizm Müdürlüğü
6. KAMU6	Rize Tabiat Varlıkları Koruma Müdürlüğü

<i>Sivil Toplum Kuruluşları</i>	
1. STK1	Çevre Derneği Başkanı
2. STK2	Çevre Derneği Başkanı
3. STK3	Çevre Derneği Başkanı
4. STK4	Turizm Derneği Başkanı
5. STK5	Kültür ve Turizm Derneği Başkanı
6. STK6	Meslek Odası
7. STK7	Kalkınma Kuruluşu
<i>Özel Sektör</i>	
1. RES1	Restoran Sahibi
2. RES2	Restoran Sahibi
3. RES3	Restoran Sahibi
4. RES4	Restoran Sahibi
5. KON1	Konaklama İşletmesi Sahibi
6. KON2	Konaklama İşletmesi Sahibi
7. KON3	Konaklama İşletmesi Sahibi
8. KON4	Konaklama İşletmesi Sahibi
9. KON5	Konaklama İşletmesi Sahibi
10. KON6	Konaklama İşletmesi Sahibi
11. ACENTE1	Seyahat Acentası Sahibi
12. ACENTE2	Seyahat Acentası Sahibi ve Tur Rehberi
<i>Akademisyen</i>	
1. AKA1	Akademisyen
2. AKA2	Akademisyen
<i>Medya</i>	
1. MEDYA1	Gazeteci
2. MEDYA2	Gazeteci

Görüşmelerin neticesinde gerekli aşamalar için karşılaştırma ve eşleştirmeler yapılarak süreç bir bütün olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Bu amaçla ilk olarak alan yazın taraması verilerinden ve Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ten yararlanılarak öncelikle ilgili kamu kurumları ile, sonrasında tavsiye edilen sivil toplum kuruluşlarıyla görüşmeler yapılmıştır. Sonraki aşamada Ayder'de faaliyet gösteren belgeli işletmelerden derneklerle iletişim halinde bulunan özel sektör temsilcileri ile görüşmeler yapılmış; son aşamada ise bölge doğasıyla, bölgenin yerel kalkınmasının yolları ve turizm süreciyle ilgili araştırmalar yürüten iki akademisyenle görüşülmüştür. Görüşme yapılan son paydaş grubu uzman görüşü dahilinde medya paydaşları olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların süreçle direkt bağlantılı kişiler olmasına özen gösterilmiştir. Bu bağlamda araştırmaya dahil edilen paydaşlara Çizelge 2'de yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırma kapsamında paydaşların süreci nasıl kavradıkları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda paydaşlara yöneltilen soru şu şekildedir;

Sürdürülebilir turizm kalkınması size neyi ifade ediyor?

Sürdürülebilir turizm kalkınması ile ilgili paydaş görüşleri Çizelge 3’de sunulmuştur.

Paydaşların sürdürülebilir turizm kalkınması sürecini farklı nitelendirdikleri görülmektedir. Konuyla ilgili ortak bir görüşün olmaması süreçten beklentileri etkileyebilecek bir husustur.

Bu bağlamda paydaşlarca sürecin iyi anlaşılması önem arz etmektedir. Verilen cevaplar neticesinde kamu kurumlarının süreci koruma, devamlılık ve yerel kalkınma ile; sivil toplum kuruluşlarının koruma, yerel kalkınma ve bölgesel rant ile; özel sektörün koruma, devamlılık, yerel kalkınma ve kaliteli hizmet ile özgün değer ile bağdaştırdığı; uzmanların koruma ve yerel kalkınma ile; medya paydaşlarının ise yerel kalkınma ve rant ile bağdaştırdığı ortaya konulmuştur.

Çizelge 3. Paydaşların Sürdürülebilir Turizm Kalkınması Tanımı

Paydaşlar	Sürdürülebilir Turizm Kalkınması Tanımı
Kamu Kurumları	Koruma, Ekolojik yapının korunması Doğal çevreye olan zararın en aza indirilmesi, Yerel kültürün korunması, Tarihi öğelerin korunması, Koruma kullanma dengesi, Devamlılık, Turizmin çeşitlendirilmesi, Turizmin 12 aya yayılması, Turizmin devamlılığının sağlanması Yerel Kalkınma, Yerel halkın turizme katılımının sağlanması, Yerel ekonomiye katkı sağlanması

Sivil Kuruluşları	Toplum	Koruma Doğa koruma Sosyal yaşamı koruma Kültürel değerleri koruma Yerel Kalkınma Ekonomik kalkınma Sürdürülebilir nitelikli turizm Devamlılık Turizmin çeşitlendirilmesi Turizmin 12 aya yayılması Diğer Rant
Özel Sektör		Koruma; Doğal kaynakların korunması, Kültürel kaynakların korunması, Yayla yaşantısının korunması, Devamlılık; Turizmin çeşitlendirilmesi, 12 ay turizm, Yerel Kalkınma; Gelirin sürekliliğinin sağlanması, Yerel halkın dahil edilmesi, Diğer; Kaliteli Hizmet Özgün Değer
Akademisyenler		Koruma, Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri, Koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi Yerel Kalkınma, Yerel refah
Medya		Yerel Ekonomik Kalkınma, Ekonomik Gelir

Kamu kurumlarının sürdürülebilir turizm kalkınmasının içeriği ile ilgili kamu kurumlarının bahsettiği gereklilikler koruma, devamlılık ve yerel kalkınma olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda oluşturulan 3 ana grup kendi içinde alt gruplara ayrılmıştır. Buna göre verilen cevaplar doğrultusunda sürdürülebilir turizm kalkınmasının,

Koruma; kamu paydaşlarınca ekolojik, sosyal ve kültürel boyutları dahil edilerek tanımlanmıştır.

Devamlılık; turizmin çeşitlendirilmesi, turizmin 12 aya yayılması ve turizmin devamlılığının sağlanması gereklilikleriyle tanımlanmıştır.

Yerel Kalkınma; yerel halkın turizme katılımının sağlanması ve yerel ekonomiye katkı sağlanması şeklinde tanımlanmıştır.

Buna göre kamu kurumlarınca sürdürülebilir turizm kalkınması; yörenin ekolojik, sosyal ve kültürel değerlerini koruma amacı güden, gelir kaynağı açısından çeşitlilik ve

süreklilik arz eden yerel halkı sürece dahil ederek yerel ekonomik kazancın sağlanmasını gerektiren bir süreç olarak tanımlanmaktadır.

Her kurum sürdürülebilir turizm kalkınması sürecini Ayder'in kendilerini ilgilendiren niteliklerine bağlı olarak farklı yorumlamıştır. KAMU5 sürdürülebilir turizm kalkınmasını "turizmin çeşitlendirilerek 12 aya yayılması ve yerel halkın turizme etkin katılımının sağlanması" şeklinde yorumlayarak devamlılık ve katılımcılık ilkesine vurgu yapmıştır. Tablolarda özetlenen ifadeler her bir kurum adına, soruya verdikleri cevaplar direkt olarak alınarak aşağıda verilmiştir.

KAMU4 süreci genel bir koruma ifadesi kullanarak; "koruma kullanma dengesi içerisinde turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesini ve devamının sağlanması" şeklinde yorum getirmiştir. Belediye mücavir alanı olan Ayder'in bağlı olduğu ilçe belediyesi sürdürülebilir turizm kalkınması sürecini; "ekolojik yapının korunarak turizmin devamlılığının sağlanması" olarak tanımlamıştır.

KAMU3 ise görüşme esnasında sıkça Ayder'deki çevresel değişime vurgu yapmış ve sürdürülebilir turizm kalkınmasını; "doğal, tarihi, kültürel değerlerin korunarak tanıtılması" şeklinde tanımlamıştır.

Turizm planlaması sürecine dahil olan Valilik tarafından sürdürülebilir turizm kalkınması; "turizm değeri taşıyan destinasyonların geleceğini korumak amacıyla turizmin doğal çevreye ve yerel halk kültürüne verebileceği zararları en aza indiren, bölge ekonomisine yapacağı katkıyı en üst düzeye çıkaran uygulamalardır" diye tanımlamıştır.

Sivil Toplum Kuruluşlarının sürdürülebilir turizm kalkınmasının içeriği ile ilgili kamu kurumlarının bahsettiği gereklilikler koruma, yerel kalkınma ve diğer başlığı olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Sivil Toplum Kuruluşlarınca verilen cevaplar neticesinde sürdürülebilir turizm kalkınmasının;

Koruma; doğanın, sosyal yaşamın ve kültürel değerlerin korunması şartlarının sürece dahil edilmesi şeklinde tanımlanmıştır.

Yerel Kalkınma; bölgedeki ekonomik kalkınmanın turizmin niteliğinin artırılmasıyla sağlanması şeklinde tanımlanmıştır.

Diğer; başlığı altında ele alınan husus ise eleştiri mahiyetinde bölge kaynaklarının sürdürülebilir turizm adı altında ranta açılması olarak nitelendirilmiştir.

Bu tanımlamalar ışığında Sivil Toplum Kuruluşları açısından sürdürülebilir turizm kalkınmasına bir tanım yapmak gerekirse; doğanın ve sosyal yaşamın korunması gereklilikleri göz önünde bulundurularak bölgedeki turizm niteliğinin artırılması, turizmin çeşitlendirilerek 12 aya yayılarak ekonomik kalkınmanın turizmle sağlanması sürecidir.

Çizelge 3'te özetlenen ifadeler her bir kurum adına, soruya verdikleri cevaplar direkt olarak alınarak aşağıda verilmiştir.

Turizm odaklı kuruluşlar ile kalkınma odaklı kuruluş olan STK7 kavramı çok boyutlu yerel kalkınma modeli olarak ele almışlardır. Bu modele her kurum farklı açılardan yaklaşmıştır.

STK6; “Ekonomik, sosyokültürel ve çevresel korunmanın turizmin sürekliliği ile sağlandığı bir süreç,” olarak nitelendirmiş ve “Turizmle birlikte bölge değerlerinin korunması ve yerel halka fayda sağlanması” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

STK4; “Ayder ve çevresi için söyleyeceksek bölgenin değerlerini turizmle “yok etmeme, tüketmeme üzerinden şekillenebilir diyebilirim,” şeklinde görüşlerini özetlemiştir.

STK7 ise süreci doğal yaşam üzerinden değerlendirerek; “Ekonomik canlanmanın turizmle sağlanması; çevreye zarar vermeyecek girişimlerin yapılmasıdır bu bölge için sürdürülebilir turizm ve buna bağlı kalkınma. Turizm doğa turizmi üzerine, doğayı satıyoruz, doğayı korumazsak turizm de devam etmez. Turizmle kalkınma, doğayı koruyan insanların ekonomik kalkınmasını sağlayacak turizm çeşidi,” olarak nitelendirmiştir.

STK3 bu süreci bölgede var olan doğa tahribatı üzerinden değerlendirmiştir; “Özellikle de günümüz ve ülkemiz koşullarıyla bu iki kavramı yani ‘sürdürülebilir ve kalkınma’ kavramlarını yan yana gördüğümüzde, rant ve dejenerasyon, zarar verme gibi endişeler duymaya başlıyoruz!” şeklinde görüş bildirmiştir.

STK2; “Devamlılığını sağlamanın yanında nitelikli turizmin elde edilmesi. Sürdürülebilir olmasının ilk koşulu nitelikli ve devamlı olması, bence bölgede turizm az ve öz olmalı. Bu sağlanabildikten sonra turizmle yerel kalkınma da sağlanabilir,” şeklinde görüşlerini özetlemiştir.

STK1 yine çevre odaklı bir açıklama sunmuştur; “Sürdürülebilir turizm; bölgesel bazda bakıldığında yörenin envanterini, doğasını kültürünü koruyarak turizm faaliyetlerini sürdürmek olarak nitelendiriyorum ben. Hem çevreyi koruyacağız, hem de turizmi devam ettireceğiz.”

Özel sektör paydaşlarının sürdürülebilir turizm kalkınması ile ilgili olarak belirttikleri gereklilikler koruma, devamlılık, yerel kalkınma ve diğer başlığı olmak üzere dört ana grupta toplanmıştır. Verilen cevapların içeriği doğrultusunda sürdürülebilir turizm kalkınması sürecinde;

Koruma; doğal ve kültürel kaynakların korunması şartlarının sürece dahil edilmesi şeklinde tanımlanmıştır.

Devamlılık; turizmin çeşitlendirilerek 12 aya yayılması süreci olarak tanımlanmıştır.

Yerel Kalkınma; bölgedeki işletmelerin turizmden sağladıkları gelirin sürekli hale getirilmesi ve turizme yerel halkın dahil edilmesi ile sağlanan bir kalkınma süreci olarak tanımlanmıştır.

Diğer grubu altında ele alınan öğeler kaliteli hizmetin bölgedeki işletmelere öğretilmesi ve bölgenin özgün değerinin de turizm sürecine dahil edilerek farklılaştırmanın sağlanması şeklinde tanımlanmıştır.

Buna göre özel sektör temsilcilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda sürdürülebilir turizm kalkınması süreci özel sektör temsilcileri açısından doğal ve kültürel değerlerin korunarak bölge yayla yaşantısının ve özgün değerinin turizm sürecine katılmasının sağlandığı, turistik faaliyetlerin çeşitlendirilerek yerel halkın da dahil edildiği turizm sürecinin 12 ay boyunca dahil olan kişilerin ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde gelir getirerek devam ettiği yüksek hizmet kalitesiyle müşteri memnuniyetinin sağlandığı bir süreç olarak kabul edilmektedir.

Çizelge 3’de özetlenen hususlar soruyu cevaplayan her işletme adına verilen cevaplar direkt olarak alınarak aşağıda sunulmuştur.

KON1 bölgenin kendi kültüründen gelen özelliklerini öne çıkarmak gerektiğine dikkat çekerek şunları kaydetmiştir; “Sürdürülebilir turizmin varlığından bahsedebilmek için buradaki mimarinin, doğanın korunması lazım. Yaylaların ve yayla yaşantısının korunması gerekiyor. Burada gördüğü, yediği şeyleri kendi yaşadığı yerde de görüp

tüketmemesi gerekiyor. Ayder'in en önemli sıkıntısı görüntü kirliliği ve altyapı yetersizliği; bu iki unsur da bölgenin sürdürülebilir turizm sürecini ve sürdürülebilir turizm kalkınmasına engel olmaktadır.”

RES4; buna ek olarak hizmet kalitesine ve özgün değere şu sözlerle değinmiştir; “Gelen insanlara iyi davranmak, buranın kendi içinde farklılaşan değerlerini gelenlere sunmak gerekiyor.”

KON2 doğal çevre korumasına vurgu yaparak şunları söylemiştir; “Bizler için bu olay kendi doğal kaynaklarımızı onları bozmadan onlardan sağlıklı gelir elde edebilecek şekilde korumak olarak tanımlanabilir.”

RES3 tanımlamasında farklı olarak yerel halkın süreçten faydalanmasından bahsetmiş ve “Doğanın korunarak yerel halkın sürece dahil edilmesini kapsayan turizm uygulamaları”na yönelmenin gerekliliğine vurgu yapmıştır.

ACENTE1 kavramlar üzerinden genel bir tanım yapmayı tercih etmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır; “Sosyo kültürel değerlerle doğanın korunmasını sağlayabilen ekonomik kalkınmanın sağlandığı turizm modeli.”

Tüm bu veriler ışığında bölgede faaliyet gösteren özel sektör kuruluşlarının görüşleri doğrultusunda tek bir sürdürülebilir turizm kalkınması tanımı yapmak gerekirse; sürdürülebilir turizm kalkınması; “doğanın, sosyo kültürel değerlerin, yaylacılığın getirdiği yaşam tarzının korunmasını sağlayan, geliri de bu kaynaklar üzerinden elde eden bölgeye has özelliklerin sürece dahil edildiği, yerel halkın aktif rol oynadığı, koruma odaklı ekonomik kalkınma sağlayabilen turizm süreci”dir.

Bölge ile ilgili akademik çalışmalar yürüten **Akademisyenler**ce sürdürülebilir turizm kalkınması ile ilgili olarak belirttikleri gereklilikler genel hatlarıyla ele alınarak koruma ve yerel kalkınma olmak üzere 2 ana grupta toplanmıştır. Verilen cevapların içeriği doğrultusunda sürdürülebilir turizm kalkınması sürecinde;

Koruma; sürdürülebilir turizm kalkınması ilkeleri doğrultusunda koruma kullanma dengesi gözetilerek yürütülen bir turizm sürecini ifade etmekte,

Yerel Kalkınma; yerel refahın gözetildiği planlama süreci olarak tanımlanmaktadır.

Bu noktada sürdürülebilir turizm kalkınması ilkeleri olarak ele alınmış olmasından dolayı farklı kategoriler altında ele alınabilmektedir. Yukarıda özetlenen hususlar soruyu cevaplayan uzmanlar adına, verilen cevaplar direkt olarak alınarak aşağıda sunulmuştur.

AKA2 konuyu genel hatlarıyla ele alarak; “Sürdürülebilir turizm kalkınması dediğimiz turizmi sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda planlanarak kırsal refahın artırılması olarak yorumluyorum,” şeklinde genel bir tanımlama yapmıştır.

AKA1 ise “Turizme hizmet edecek olan kaynakların koruma kullanma dengesinde kaynakların gelecekte de varlığını devam ettirebilecek şekilde kullanılması, yararlanılması,” şeklinde bir yorum getirmiştir.

Medya paydaşlarının sürdürülebilir turizm kalkınması ile ilgili olarak yerel ekonomik kalkınmanın sağlanması üzerinden görüş bildirmişlerdir. Sürdürülebilir turizm kalkınmasının “Yerel halka alternatif bir gelir kapısının açılması yoluyla” sağlanacağından bahsetmişlerdir.

SONUÇ

Paydaşların sürdürülebilir turizm kalkınması sürecini yorumlamaları birbirini tamamlar niteliktedir. Genel itibariyle koruma, yerel kalkınma ve devamlılık üzerinden tanımlanan süreçle ilgili, sadece özel sektör paydaşlarınca kaliteli hizmet konusuna değinilmiştir.

Paydaşların yaptıkları tanımlar kendi bölgelerinde turizmle kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlayacak şartların derlenmesi şeklinde yapılmıştır. Diğer bir deyişle Ayder ve turizme açılacak diğer alanlarda, yani sorumlulukları dahilinde bulunan alanlarda, sürdürülebilir turizm kalkınmasının sağlanması kendilerince bahsettikleri şartlar doğrultusunda sağlanabilecektir. Çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik kalkınmaya bağlı şartlardan genel itibariyle bahsedilmiş olmasına karşın, tanımlamaların ele alınış biçimleri doğrultusunda yorumlamanın ilkeler doğrultusunda yapılması daha uygun olacaktır. Buradan hareketle paydaşların verdikleri cevaplar doğrultusunda tanımlamada olan eksiklikler, “Sustainable Development Solutions Network” (Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı) tarafından belirlenen ilkeler dahilinde şu şekildedir; “Tüm organizasyonlar ve kişiler destinasyondaki kültürel, ekonomik, çevresel, politik yapıya ve yaşam tarzına saygı duymalıdır”, “Turizm kalkınmasının her sürecinde ve etkileri inceleme, problemleri çözüme, yerel halkın değişime ayak

uydurmasını ve fayda elde etmesini sağlama gibi süreçlerde araştırmaya devam edilmelidir,”, *“Tüm turizm paydaşları daha sürdürülebilir turizm türleri geliştirebilmek adına eğitilmelidir,”*, *“Turizm kalkınmasının her sürecinde ve etkileri inceleme, problemleri çözme, yerel halkın değişime ayak uydurmasını ve fayda elde etmesini sağlama gibi süreçlerde araştırmaya devam edilmelidir,”*, *“Tüm acenteler, organizasyonlar, işletmeler ve bireyler turizm kalkınma ve yönetim sürecinde olası sorunları ortadan kaldırmak ve fayda sağlamak için işbirliği yapmalıdır”*.

Eğitim ve işbirliği konuları paydaşların da süreçle ilgili gördükleri eksikler arasında yer almaktadır. Medya temsilcileri dışında kalan paydaşlar yaptıkları tanımlamalarda sürdürülebilir kalkınmanın çevresel, yaşam tarzının da dahil olduğu sosyo-kültürel değerlerin korunması, devamlılığın sağlanması ve yerel refahın korunması ilkelerini turizmle bağdaştırmışlardır. Buna ek olarak turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının şartlarından biri olan kaliteli hizmet unsuruna özel sektör paydaşlarınca değinilmiştir. Medya paydaşlarının ise kavramla ilgili olarak sadece ekonomik gelir konusuna değindikleri görülmüştür. Diğer yandan çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşlarından bazıları bölgede yürütülen sürdürülebilir turizm kalkınması sürecini *“olması gerekenin aksine”* ekonomik rant ile bağdaştırdıkları varılan diğer bir önemli sonuçtur.

Araştırmanın temel amacı; kavram tanımlarının önemi doğrultusunda paydaşların sürdürülebilir turizm kalkınması kavramını değerlendirmeleridir. Araştırma neticesinde Doğu Karadeniz’in önemli destinasyonlarından olan ve kendine has doğal ve kültürel öğeler barındıran ve sürdürülebilir turizm kalkınması kapsamında korunması planlanan Ayder’in turizm paydaşlarının sürdürülebilir turizm kalkınması kavramı konusunda fikir ayrılıkları olduğu ve paydaşların görüşlerinin hepsinin bir araya gelmesi neticesinde dahi sürdürülebilir turizm kalkınması kavramının tanımlanabilmesinin eksik kaldığı sonucuna varılmıştır. Bu durum, her paydaşın kavrama kendi öncelikleri doğrultusunda yaklaştığının ve bölgedeki turizm paydaşlarının birbirlerini tamamlar nitelikte olduklarının göstergesidir. Ayrıca bu husus, Ayder’de ve çevre yaylalarda atılacak adımların tüm paydaşların işbirliğinden doğacak görüşler doğrultusunda şekillenmesi gerekliliğini de açıkça ortaya koymaktadır. Eldeki veriler ışığında araştırma, paydaşların sürdürülebilir turizm kalkınması konusunda bilgi eksiklikleri nedeniyle, konuyla ilgili en geniş bilgiye sahip olan ve bölgenin doğasıyla, turizmin bölge doğasına etkisiyle ve bölgedeki sosyal etkileşimlerle ilgili araştırmalar yapan ve bölgede veya yakın çevrede

yaşayan uzmanların görüşlerinin alınması zorunluluğunu da ortaya koymuştur. Uzmanların bölgede yaşama gerekliliği; bölge karakteristiğini, farklı dönemlerdeki farklı ihtiyaçları, doğanın durumunu, turizmin beraberinde getirdiği gereklilikleri, faydaları ve sakıncalarını daha iyi görebiliyor olmaları ve bölgeyi tanımaları itibariyle sürecin şekillenmesinde daha fazla katkı sağlayabilecekleri öngörüsüyle önerilmektedir.

Bölgedeki girişimcilere, sivil toplum kuruluşlarına sağlanacak eğitim ile ziyaretçilere sağlanacak bilgilendirme notlarının yine doğa ve kültürel değerlerin korunması konusunda uzman kişilerin görüşü çerçevesinde geliştirilmesi gerekmektedir. Bölgede yapılması planlanan yatırımlarda da yine bölge doğasıyla ilgili bilgi sahibi olan uzmanların görüşlerine başvurulması bölge doğası ile kültürünün yozlaşmasını yavaşlatacak ve hatta doğru yatırımlarla doğayla uyumlu turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine ön ayak olacak önemli adımlar atılmış olacaktır.

Araştırma neticesinde alan yazından belirtilen turizm paydaşlarının (Çıracı vd., 2008) turizmle ilgili konulara dahil olduğu Ayder örneğinde de görülmüştür. Paydaşlar arası işbirliği eksikliği paydaşların da sorun olarak dillendirdiği bir husus olmakla birlikte, bölgede çözüm odaklı bir adım henüz atılmamıştır. Ayder’de sürdürülebilir turizm kalkınmasının sağlanabilmesi için tüm paydaşların etkileşimli olarak birlikte çalıştığı, doğanın ve yerel çıkarların kar ve ranttan önce gelebildiği bir süreçte hemfikir olmaları gerekmektedir.

Uzun yıllardır turizme maruz kalan destinasyondaki iyileştirme faaliyetleri ve bölgede uygulanacak sürdürülebilir turizm kalkınmasına yönelik girişimler yakın zamanda turizme açılması planlanan yaylalarda, Ayder’de yapılan hataların yapılmasına engel olacaktır. Bölge doğasının korunması ve kendine has kültürünün turizmle paylaşılması bölgenin eşsiz bir turizm destinasyonu olmasının yolunu açacaktır. Tüm bunların gerçekleştirilebilmesinin temelinde sürdürülebilir turizm kalkınması kavramının, sürecinin, gerekliliklerinin ve sonuçlarının iyi bilinmesi ve öğrenilmesi gerekmektedir. Bu aşamada en önemli görev bölge kalkınmasından sorumlu kamu kurumlarına ve bölgede araştırmalar yürüten akademisyenlere düşmektedir. Akademik verilerle desteklenen etkin bir öğrenme planlamasıyla tüm paydaşların yetki ve sorumluluklarını öğrenmeleri sağlanabilir. Aktif işbirliğinin sağlanabilmesi adına paydaşlara teşvikler sunulması veya duruma göre yaptırımlar uygulanması da söz konusu olabilir. Fakat

buradaki en önemli husus başta özel sektör temsilcileri olmak üzere tüm paydaşların sadece kendi kazançları/çıkarları doğrultusunda düşünmeyerek bölgenin kendine has zenginliklerini koruyarak, doğaya, hayvanlara, bitkilere, yerel kültüre ve yaşama saygılı bir sürdürülebilir turizm kalkınması sürecine dahil olmaya gönüllü olmalarıdır.

KAYNAKÇA

Ayaz, N. (2012). *Kırsal Turizm Ve Paydaşları: Belediye Başkanlarının Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 75.

Bulin, D., Stanciulescu G. and Calaretu B., (2012) *Stakeholders Engagement for Sustainable Tourism*. International Conference of Business Excellence.

Butler, R.W. (1993). *Tourism: An Evolutionary Perspective*. In J. G. Nelson, R. Butler, and G. Wall. (Eds.) *Tourism and Sustainable Development: Monitoring, Planning, and Managing*. Department of Geography Publication Series 37. Waterloo, Ontario, Canada: University of Waterloo, 27–43.

Çıracı, H., Turgut, S. ve Kerimoğlu, E. (2008). Sürdürülebilir Turizm Gelişimi İçin Bir Yönetim Modeli Önerisi: *Frig Vadisi Örneği*. *İTÜ Dergisi/A*, 7(2), 89-102.

Creswell, J.W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri. Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Siyasal Yayın Dağıtım. 3. Baskıdan Çeviri. Çeviri Editörleri: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir. Ankara.

Denzin, N.K. and Lincoln, Y. S. (2011). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. *The Sage Handbook of Qualitative Research*. 4th Edition. CA.

England, R.W. (2000). Natural Capital and the Theory of Economic Growth. *Ecological Economics*, (34), 425-431.

Freeman, E.R. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*, Pitman, Boston, MA.

Freeman, E. R., Wicks A. C., Parmar, B. (2004). Stakeholder Theory and “The Corporate Objective Revisited” *Organization Science*. 15 (3). 364-369.

Geldrop, J.V. and Withagen, C. (2000). Natural Capital and Sustainability. *Ecological Economics*, (32), 445-455.

- Hope, K. R. (2005). Toward Good Governance and Sustainable Development: *The African Peer Review Mechanism*, 18 (2). 283-311.
- Hughes, B.B. and Johnston, P.D. (2005). Sustainable Futures: Policies for Global Development, *Futures*, 37, 813–831.
- Kettner, C., Phillip, R., Stefan, P. S. and Gregor, T. (2006). *Potentials for Extending National Income Accounts by Integrating Sustainable Development Indicators*. Graz: Wegener Center for Climate and Global Change. Scientific Report No. 16-2007.
- Lincoln, Y. S. and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA.
- Lincoln, Y.S., Lynham, S.A. and Guba, E.G. (2011). Paradigmatic Controversies Contradiction and Emerging Confluences. In N. K. Denzin and Y. S. Lincoln (Eds.). *The Sage Handbook of Qualitative Research*. 4th Edition. s. 333-355. CA.
- Macbeth, J., Burns, G. L., Chandler, L., Revitt, M., & Veitch, S. (2002). *Community as tourism object: associated disciplinary understandings*. Paper presented at the CAUTHE conference.
- Patton, M. Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. CA.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. CA.
- Pearce D. and Atkinson G. (1998). *The Concept Of Sustainable Development: An Evaluation Of Its Usefulness Ten Years After Brundtland*. CSERGE Working Paper PA 98-02. ISSN: 0967-8875.
- Sandelowski, M. (1995). Focus On Qualitative Methods: Sample Size in Qualitative Research Revisited. *Advances in Nursing Science*. 16 (2). 1-8.
- Sustainable Development Solutions Network. (2012). *A Framework for Sustainable Development*.
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*, 3.
- World Tourism Organization (WTO) (1998). *Guide For Local Authorities On Developing Sustainable Tourism*. Madrid: World Tourism Organization.
- Telfer, D.J and Sharpley, R. (2008). *Tourism and Development in the Developing World*, Routledge, New York.

Timur, S. ve Getz, D. (2008). A Network Perspective On Managing Stakeholders For Sustainable Urban Tourism. *International Journal Of Contemporary Hospitality Management*, 20 (4). 445-461.

UNDESA (2002). Guidance in preparing a national sustainable development strategy: Managing sustainable development in the New Millennium.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. Beverly Hills. CA.

İnternet: Sachs, J. D. (2014 (a)). The Age of Sustainable Development, IIASA/OeAWPublicLecture Series, Lecture 4, <http://www.youtube.com/watch?v=ksZaAqRA5qg> adresinden 15 Eylül 2014’de alınmıştır.

İnternet: Sachs, J. D. (2014 (b)). Sustainable Development Goals for a New Era, <http://jeffsachs.org/2014/09/sustainable-development-goals-for-a-new-era/> adresinden 15 Eylül 2014’de alınmıştır.

Extended Abstract

Natural, cultural and social values of Ayder are the basements of tourism activities. For this reason, providing natural, socio-cultural sustainable development of tourism have great importance. On the other hand, Ayder has different statues due to its location; it is the factor increasing the importance of stakeholders to attend tourism in the region which declared as tourism center. Another important factor about the situation is to understand the process and its planning basements well. In this context, 29 stakeholders who attending process are interviewed deeply and gotten answers of what they understand from “sustainable tourism development” notion within the research.

Sampling in the study is determined as purposeful and snowball samplings. Local governments, non governmental organizations, tourism managements, academician and media representatives are included to the research to get the regional and local opinions. Research is handled with qualitative methods due to the fact that researchers explain the phenomenon with the meanings given to them by people. Research is a situation analysis

in terms of evaluating stakeholder perceptions about the situation they have already involved.

Sustainable tourism development definition of stakeholders are within the conditions providing development sustainability with tourism. “Tourism development” interpretation of stakeholders are such as to complete each other. Education, training and cooperation are the failures of process for stakeholders. All stakeholders, except for media representatives, associate protection of natural and socio-cultural values including life styles, providing their sustainability, protection of local welfare with tourism. Qualified service is added by private sector to the notion, explained generally through protection, local development and continuity. Media representatives are seen to mention only economical income about the notion. On the other hand, it is one of the most important results that some of the non governmental organizations concerning environment associate the sustainable tourism development process with economical rent.